

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Розкривається поняття формування єдиної державної антикорупційної політики. Пропонується широко залучати суспільство до активної участі у протидії корупції шляхом підвищення уваги до правової освіти, формування антикорупційної свідомості, розширення обізнаності громадськості щодо діяльності органів влади і управління, контролю за механізмом прийняття ними рішень. Основою побудови антикорупційної політики має складати виважене законодавство.

Ключові слова: Поняття корупції. Роль держави та суспільства в боротьбі з корупцією. Формування та прийняття нового законодавства по боротьбі з корупцією.

Постановка проблеми: Актуальність теми дослідження полягає в тому, що взаємовідносини влади та соціуму у різні історичні періоди хвилювала науковців, які, намагаючись консеквентно простежити витоки зловживання владними повноваженнями, формували підґрунтя дослідження його інститутів. Основу державної політики у сфері протидії корупції складають напрями впливу на передумови корупції. Для громадян корупція є обмежувальним фактором у забезпеченні гарантованих їм Конституцією України прав і свобод, порушує принципи рівності всіх перед законом і соціальної справедливості, є чинником, який підмінює закон та встановлює свої правила у суспільстві. За таких умов громадяни втрачають віру в силу закону, державу та органи влади, які виступають від імені цієї держави і мають забезпечувати їх законні права.

Ступінь наукової розробки теми. Проблеми боротьби з корупцією висвітлювалися у працях Л.Аркуші, Л.Багрій-Шахматова, В.Борисова, Ю.Бауліна, В.Байдука, П.Геги, О.Гіди, М.Гончаренка, О.Дульського, А.Закалюка, В.Зеленецького, О.Кальмана, В.Клименка, М.Корнієнко, М.Мельника, Н.Матюхіної, М.Михальченка, С.Омельченка, А.Редька, А.Сафоненка, О.Светлова, В.Сіренка, В.Тація, О.Терещука, М.Хавронюка, Ф.Шульженка, В.Чеховича.

Серед наукових праць, що розкривають сутнісні аспекти антикорупційної політики держави можна виділити доробки В. Борисова, О. Кальмана [1], П. Добродумова [2]; Є. Невмержицького [3], О. Прохоренка [4; 5]. Аналізу законодавства про корупцію присвячені роботи М. Азарова, І. Бондаренка, М. Мельника, А. Редьки, М. Хавронюка [6-8]; дослідження антикорупційної політики, як правової функції держави здійснено у дисертаційних роботах В. Лукомського, О. Прохоренка, А. Сафоненка, О. Ткаченка [9-12]. Втім, не зважаючи на значну кількість пуб-

лікацій, питання соціальних аспектів антикорупційної політики висвітлені недостатньо.

Тому, **метою статті** є висвітлення соціальних аспектів антикорупційної політики держави та її впливу на суспільний розвиток. **Завданнями** статті є: 1) охарактеризувати сучасний стан антикорупційної політики в державі; 2) висвітлити досвід боротьби з корупцією держав світу; 3) на основі соціальних чинників, які впливають на рівень корупції в державі, визначити ключові аспекти побудови антикорупційної політики.

Виклад основного матеріалу. Корупція належить до тих проблем, які неможливо вирішити у відриві від політичних, економічних і соціальних факторів розвитку суспільства. Антикорупційна політика має виключно важливий соціальний аспект, оскільки вона являє собою сукупність послідовних заходів держави та суспільства, через які реалізуються суспільні інтереси щодо обмеження корупції та споріднених з нею злочинів. Вона знаходить своє відображення у законодавстві, виробленні та застосуванні спільних принципів та механізмів протидії корупції, узагальненні досвіду антикорупційної діяльності та науковому підході до вирішення проблеми. Антикорупційна політика спрямована на обмеження корупції, забезпечення захисту суспільних інтересів від владних зловживань в економічній, політичній та соціальній сферах [11, с. 14]. Антикорупційне законодавство є лише основою, на якій можна проводити докорінні структурні перетворення.

Щорічно світовими дослідницькими агентствами складаються рейтинги рівня корумпованості різних країн. Традиційно з року в рік до таких рейтингів потрапляє й Україна. На жаль, показники, з якими наша держава виходить в рейтинги, не найкращі. За 2010 рік у рейтингу, складеному глобальною антикорупційною неурядовою організацією Transparency International, Україна посіла 134 місце з 178 можливих. Для

порівняння, в 2006 році Україна займала 99 місце в цьому рейтингу, а вже в 2009-го – 146.

Законодавчі ініціативи щодо побудови антикорупційної політики в Україні за останні роки істотно почастишали. Зазначимо, що Верховною Радою України 11 червня 2009 року був прийнятий пакет антикорупційних законів. Цей пакет складався з трьох Законів: "Про засади запобігання та протидії корупції", "Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень" та "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення". Однак окремі положення цих законів не відповідали чинному законодавству, запропоновані у них заходи вирізнялися безсистемністю, заплутаністю і дискусійністю. Крім того, громадськістю та експертами неодноразово висловлювалися критичні зауваження щодо цих законів. Наголошувалося на неможливості застосування цих актів, оскільки вони порушують гарантовані Конституцією України права і свободи громадян.

Результатом доопрацювання Національним антикорупційним комітетом пакета антикорупційних законів, приведення їх спірних норм у відповідність із Конституцією України з урахуванням пропозицій, висловлених Групою країн проти корупції Ради Європи (GRECO), та застережень, викладених Конституційним Судом України у Рішенні від 6 жовтня 2010 року №21-рп/2010 (справа про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів), а також пропозицій експертів та представників громадськості стало *розроблення нового Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції в Україні"* (реєстр. № 7487 від 17.12.2010 р.) [13].

Серед інших, основними новаціями цього законопроекту є розширення та уточнення коло суб'єктів, які можуть бути суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення; конкретизація суб'єктів, які здійснюють запобігання та протидію корупції; уточнення порядку проведення спеціальної перевірки; установа надання; запровадження жорсткого механізму притягнення до відповідальності та усунення наслідків корупційного правопорушення тощо. Проте, поки що цей закон знаходиться на обговоренні у Верховній Раді України. На нашу думку, спірними залишаються положення проекту Закону щодо суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення (стаття 4 законопроекту). Окрім того, що цей перелік осіб є занадто розширеним, не в повній мірі визначеним є співвідношення між категоріями "службова" та "посадова" особи.

Такі питання повинні бути вирішені системно й комплексно у всіх законодавчих актах, особливо кодифікованих, та приведені у відповідність до Конституції України. Крім того, слід наголосити на відсутність чіткого визначення "конфлікту інтересів" (стаття 14 законопроекту) публічного та приватного характеру. Також в законопроекті наявні й інші спірні питання, які потребують більш детального дослідження. Разом з цим, в цілому цей законопроект сприятиме розбудові антикорупційної політики України настанню соціальних перетворень в Україні.

Взагалі питання боротьби з корупцією традиційно займає одне з перших місць в політиці будь-якої країни. Щоправда, ефективність антикорупційних заходів у різних країнах різна. Так, в *Ізраїлі* передбачено досить суттєві соціальні пільги для урядовців, поряд з чим функціонує система жорсткого покарання при виявленні корупції, що зумовлює її низький рівень (доведені до суду корупційні злочини становлять всього 5%). Моніторинг корупційних проявів здійснюється урядовими організаціями і спеціальними підрозділами поліції, відомством Державного контролера, яке незалежне від міністерств і державних відомств, а також громадськими організаціями. У разі виявлення фактів корупції відбувається негайне інформування органів розслідування.

Корупційні прояви у *Великій Британії* відстежує Комітет Нолана, зусилля якого зосереджені на моніторингу діяльності членів парламенту, які працюють консультантами фірм, що прагнуть впливати на державну політику; колишніх міністрів та інших посадових осіб, що працюють в тих галузях індустрії, регулюванням яких перед тим займалися в уряді. Зусилля німецького уряду у сфері запобігання корупції зосереджуються на законодавчих, організаційних, кадрових та інших заходах унеможливлення різного роду зловживань. Подібну практику запроваджено в *Сінгапурі* – передбачається щорічна звітність державних посадовців щодо їх майна, активів і боргів; прокурор має право перевіряти будь-які банківські, акціонерні і розрахункові рахунки осіб, які підозрюються в корупції; досить висока оплата праці чиновників. В *США* антикорупційне законодавство відображається в чотирьох главах розділу 18 Зводу Законів: хабарництво, нечесні доходи і зловживання своїм положенням публічними посадовцями; посадовці і службовці по найму; здирство і погрози; 4) вибори і політична діяльність. Воно також передбачає обмеження ділової активності колишніх державних посадовців після звільнення з органів державної влади.

Суттєвим фактором антикорупційної політики *Італії* стало втілення в політико-правове поле принципів розподілу влад. Судова система виступає найважливішою із трьох гілок влади в системі механізмів боротьби з корупцією. Дієвим антикорупційним механізмом слід визнати також те, що судді, прокурори і слідчі вважаються членами однієї професії і регулярно міняються ролями. Кожний прокурор має такі ж гарантії незалежності, як і судді. В *Японії* особливого значення набули заборони щодо політиків, державних і муніципальних службовців. Вони, зокрема, торкаються численних заходів, які політично нейтралізують чиновника відносно приватного бізнесу як під час служби, так і після звільнення. Одним з найголовніших напрямів боротьби з корупцією є кадрова політика. Японським державним службовцям гарантована гідна оплата праці. Велику увагу японський законодавець також приділяє етичній поведінці політиків і службовців. Найбільш жорстокою є боротьба з корупцією у *Китайі* – на посадовця, якого викрили на отриманні хабара або на якомусь іншому корупційному вчинку, чекає публічна страта та конфіскація всього майна. У *Польщі* ще у 2006 р. було створене Центральне антикорупційне управління. Кандидатів на службу в цьому управлінні відбирають за допомогою психологічних тестів, кваліфікаційних співбесід, а також перевірок на детекторі брехні. Не дивлячись на те, що тестування на детекторі брехні формально є добровільним, тих, хто відмовиться від проходження на ньому, не зараховують до ЦАУ. Керівникові ЦАУ дозволяється також, у разі потреби, періодично відправляти для перевірки на детекторі брехні кожного діючого співробітника служби. Для боротьби із проявами корупції в лавах суддівського корпусу, інших учасників судового процесу, зали проведення засідань у польських судах із 2006 року почали обладнуватись відеокамерами та мікрофонами, які дають змогу фіксувати хід судових засідань та поведінку кожного з учасників.

Кримінальний кодекс *Канади* прирівнює хабарництво до порушення конституції та акту державної зради. До кримінального покарання притягуються особи, що отримали хабара, так і ті, що його дали. Норми конституційного права Канади спрямовані як проти залежності парламенту від бізнесу, так і проти використання депутатами службового становища з корисною метою.

Говорячи про наявну в Україні ситуацію з подоланням корупції, то можна навести наступні факти, що її характеризують: переважно впродовж року в Україні складається від 3 до 7,5 ти-

сяч адміністративних протоколів про корупційні правопорушення; хабарництво в середньому складає 0,3–0,5% від загальної кількості злочинів, зареєстрованих в Україні. Незважаючи на надзвичайно високий рівень корумпованості судової влади в Україні, за 10 місяців 2009 року до адміністративної відповідальності було притягнуто лише 3 суддів. Найбільше протоколів про корупційні правопорушення за 10 місяців 2009 року було складено Службою безпеки України – 35%; органи прокуратури за відповідний період склали 28% протоколів, а органи внутрішніх справ – 27%. Середній розмір адміністративного штрафу, який стягується в Україні за наслідками розгляду судами протоколів про корупційні правопорушення, складає 291,84 грн.

У сучасному світі корупція – один з видів соціальних відносин. Її соціологічному вивченню присвячені декілька досліджень, проте головною проблемою залишається відсутність чіткої концептуалізації об'єкта дослідження. З одного боку, корупція трактується як певне соціальне явище, що розглядається на високому рівні соціальної інтеграції. З іншого боку, це соціальне явище досліджується на рівні настанов респондентів, а рідше – на рівні поверхового аналізу повсякденної практики. Найбільш розповсюджені роботи (проте, і їх небагато), присвячені побудові різноманітних індексів корупції, з допомогою яких різні державні установи, владні інституції порівнюються між собою за рівнем корупції. Всіх дослідників соціальних умов виникнення корупції як явища об'єднує думка про те, що корупція зростає у перехідні періоди. Так було після другої світової війни під час модернізації, яка супроводжувалась масштабною корупцією. Саме під час переносу політичних, правових і економічних інститутів західних демократій на принципово інший соціальний ґрунт спостерігається їх відторгнення або переродження у свою протилежність. Норми, призначені для підтримки багатопартійності, створюють чорний ринок торгівлі депутатськими кріслами, інститут банкрутства перероджується в інструмент терору проти успішних підприємців. Проблема полягає у тому, що формальні інституційні зміни приводять до двох ефектів: по-перше, старі неформальні норми і практики здійснюють опір втіленню нових формальних норм; а по-друге, з'являються нові неформальні норми і правила, які допомагають першому ефекту – опору нових формальних норм і інститутів. Саме у цей розрив між старим і новим вкорінюється корупція як інструмент такого спротиву. Причому, чим масштабнішими є ін-

ституційні зміни, тим більший простір для появи і зростання нових форм корупції. Таким чином, корупцію можна вважати індикатором неефективності інституційних змін.

Аналізуючи антикорупційну політику України, можна назвати чинники, які впливають на рівень корупції: непрозорість діяльності і невідповідність органів державної влади; відсутність (або дуже малий відсоток) політичної волі щодо запобігання та протидії корупції, неефективна участь у цій роботі правоохоронних структур і органів національної безпеки держави; розгалуженість дозвільно-регуляторної системи; надмірний вплив певних олігархічних груп на прийняття державних рішень та процедуру кадрових призначень; нерегульованість конфлікту інтересів; часта відсутність правил професійної етики на публічній службі; низький рівень забезпечення захисту прав власності; недотримання разом з недосконалістю законодавства у сфері боротьби з корупцією, суперечлива діяльність судової системи у цьому напрямі; відсутність системності в роботі з виявлення корупції в органах державної влади; відсутність публічного контролю за доходами та видатками вищих посадових осіб держави, а також ефективних механізмів участі громадянського суспільства у формуванні та реалізації антикорупційної політики [5, с. 64]. В соціальному середовищі до контексту існування корупції слід віднести такі фактори: тінізація соціально-економічних відносин, маргіналізація значної частини українського соціуму, що призводить до розбалансованості відносин між соціальними верствами та абсолютного домінування політичної еліти. Порівняння соціального контексту і факторів нового вітчизняного елітогенезу, а також структурно-функціональний аналіз розвитку політичної еліти дозволяє дійти висновку про значне відчуження еліти та громадянського суспільства, що є мультиплікатором негативних соціальних наслідків політичної корупції в Україні [19, с. 25].

Прагнення уникати ризиків і забезпечувати комфортне існування є цілком природним для людей. Однак, якщо в суспільстві немає консенсусу щодо базових цінностей і цілей, узгодженого проекту майбутнього, зростає взаємна недовіра, то таке суспільство стає «суспільством ризику» [14, с. 28]. Сучасне українське суспільство, як і будь-яке інше, постійно продукує ризики майже у всіх сферах життєдіяльності. Серед них можна виділити прогнозовані (відносяться до норм соціальної реальності) та неконтрольовані, до яких належать ризики, пов'язані з корупційними практиками. Поширення ризиків не лише

впливає на соціальну структуру суспільства, але й створює ефект бумерангу – чим більш прозорою є влада, тим більшу довіру вона викликає у громадян і тим меншим є ризик виникнення соціальних криз, в основі яких лежать елементи системної корупції. З іншого боку, в діяльності державних контрольних та наглядових інституцій каральна функція щодо питань боротьби з корупцією і надалі буде домінувати, оскільки система централізованого управління передбачає контроль за показниками роботи контролюючих і правоохоронних органів.

Якщо б припинення корупції полягало тільки у використанні системи примусів, то ця проблема вже не існувала би. Навіть у країнах із найвищим рівнем корупції є закони, що забороняють корупцію на державній службі. Але, на жаль, цих законів просто ніколи не дотримуються, а система підзвітності ігнорується. Протидія корупції не може бути зведеною тільки до процесу прийняття законів. Головне полягає у спонуканні системи до праці, спрямовуючи поведінку людей у позитивний бік.

При виробленні антикорупційної політики в Україні вагомим є визначення стратегії, тактики та конкретних заходів антикорупційної діяльності. Відповідно, основою такої політики є розробка і прийняття антикорупційного законодавства. Сутність антикорупційного законодавства полягає в тому, щоб: обмежити, нейтралізувати чи усунути фактори корупції: запобігти конфлікту інтересів (особистих і службових), нормативно визначити рамки етичної поведінки особи, уповноваженої на виконання завдань і функцій держави, зробити вчинення корупційних правопорушень справою невігідною і ризикованою, а врешті-решт досягти того, щоб особа чесно і сумлінно виконувала свої службові обов'язки; чітко визначити ознаки корупційних правопорушень: передбачити адекватні заходи відповідальності за їх вчинення, належним чином врегулювати діяльність органів державної влади та їх окремих підрозділів, які безпосередньо протидіють корупції. Боротися з корупцією слід правовим методом – шляхом законодавчого регулювання. Першочергового значення набуває необхідність законодавчого закріплення цілісного механізму протидії корупції в українській державі (а саме: механізмів, необхідних для того, щоб відвертати, викривати, карати і викоринювати корупцію) та створення системи органів, які будуть безпосередньо реалізовувати заходи боротьби з корупцією.

Реальна боротьба з корупцією вбачається не стільки у посиленні кримінальної функції

держави, державного контролю, покращенню роботи правоохоронних органів, скільки у використанні демократичних чинників, дотриманості принципів соціально орієнтованої правової держави, наявності необхідної політичної волі керівництва держави, розуміння вищими посадовими особами гострої необхідності подолання цього негативного соціально-політичного явища, створення морального простору для реалізації прав, свобод і інтересів громадян. Держава повинна гарантувати ефективну і справедливу діяльність своїх установ і посадових осіб, які б особистим прикладом зміцнювали віру громадян у верховенство права і закону. Для реалізації цих принципів необхідно забезпечити чіткі, науково виважені політичні, правові та організаційно-практичні механізми подолання корупції; незалежність преси; прийняття, реалізацію законів, які потребують дотримання певних стандартів відносно чистоти бізнесу і торгівлі, демократичного нагляду за діяльністю державних і приватних підприємств і банків; законів, які безпосередньо спрямовані проти корупції і які дозволяють притягувати до відповідальності винних у цьому посадових осіб; законодавче гарантування можливості створення та діяльності системи соціального контролю.

Незважаючи на те, що акцент в антикорупційній політиці робиться на встановлення чи мінімізацію умов, що сприяють корупції або полегшують корупційну діяльність, це не знімає актуальності постійного удосконалювання методів виявлення і припинення корупційних злочинів, що відносяться до корупційних, а також діяльності по збору і аналізу доказів злочинів у сфері корупції з метою покарання винних у суді (оперативно-розшукова діяльність, дізнання, слідство, підтримка державного обвинувачення в суді).

Висновки. В цілому, формування єдиної державної антикорупційної політики, крім наявності політичної волі та суспільної свідомості в питанні попередження проявів корупції, вимагає належного законодавчого забезпечення (комплекс нормативно-правових приписів, що визначають, регулюють і допускають здійсненість механізмів запобігання корупції, а також відповідальність за вчинення корупційних порушень), формування дієвої системи державних органів, забезпечення належного координування і реалізації антикорупційної політики, здійснення превентивних заходів щодо запобігання корупції та її подолання. Побудова цілісної інституційної системи повинна відповідати міжнародним стандартам (зокрема, конвенціям ООН і Ради Європи проти корупції, рекомендаціям GRECO, Стамбульського плану дій

антикорупційної мережі ОЕСР), світовій практиці [16 – 18]. При цьому слід враховувати особливості української правової системи, політичної волі та ментальності громадян.

Наголосимо на тому, що основу побудови антикорупційної політики має складати виважене законодавство задля того, щоб у суспільстві відбулись позитивні трансформаційні процеси. Нарешті будь-які трансформаційні зміни у суспільстві не відбуваються одразу, для цього потрібен час й ефективна фактична дія прийнятого законодавства. Законодавство є і залишається динамічним, таким, в якому відбуваються зміни, а політика – ще більше підпадає під дію змін різного характеру й є формою реалізації законодавчих положень. Таким чином, прийняття Верховною Радою України Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції в Україні" лише через деякий час може показати, що саме слід відкоригувати й змінити або доповнити. Проте, трансформаційні процеси в українському соціумі мають передбачати широке залучення суспільства до активної участі у протидії корупції. Серед першочергових завдань в цьому напрямку можна виділити: підвищення уваги до правової освіти громадян, формування антикорупційної свідомості, розширення обізнаності громадськості щодо діяльності органів влади і управління, механізмів прийняття рішень; продовження роботи по створенню умов для здійснення контролю з боку громадянського суспільства за діяльністю державних інституцій, ходом та результатами виконання державних програм, використанням бюджетних коштів тощо. Відкритим і перспективним, на нашу думку, залишається питання створення антикорупційного кодексу України.

Отже, внесення юридично і політично виважених змін в антикорупційне законодавство України відповідно до міжнародно-правових стандартів дасть змогу встановити правові та організаційні засади запобігання та протидії корупції в Україні.

Список літератури

1. Борисов В., Кальман О. Громадянське суспільство та питання подолання корупції // Вісник Академії правових наук України. – Право. – Вип. 2 (41). 2009. – С. 168–173.
2. Антикорупційна політика як функція держави // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 9. – С. 54–58.

3. Є. Невмержицький Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії. Вид: КНТ. – 2008. – 368 с.
4. О. Прохоренко Організаційно-правові аспекти та стан протидії корупційним проявам у системі державної служби України // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – К., 2002. – № 6. – С. 35-44;
5. О. Прохоренко Прояви корупції – загроза національній безпеці України // Науковий вісник НАВС У. – 2002. – Вип. 3. – С. 61-64.
6. Азаров М. Я. Обмеження корупції та “тіньової” економічної діяльності: проблеми і перспективи // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – К., 2001. – № 4. – С. 14–19.
7. Бондаренко І. Місце і роль нормативно-правових актів Президента України у правовому забезпеченні боротьби з організованою злочинністю та корупцією // Право України. – 2005. – № 4. – С. 54–56.
8. Мельник М. І., Редька А. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар Закону України “Про Боротьбу з корупцією”. К.: “Атіка”, 2008. – 372 с.
9. В. Лукомський Кримінальна відповідальність за дачу хабара та посередництво в хабарництві: Автореф. дис. канд. юрид. наук (12.00.08) // Національна академія наук України. Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – К.: 1996. – 28 с.
10. О. Прохоренко Протидія корупційним проявам у системі державної служби України (організаційно-правовий аспект): Автореф. дис. канд. наук з держ. упр. (25.00.03) // Нац. акад. державного управління при Президентові України. – Київ, 2004. – 20 с.
11. А. Сафоненко Антикорупційна політика в умовах трансформації українського суспільства: Автореф. дис. канд. політ. наук (23.00.02) / Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 2004. – 16 с.
12. О. Ткаченко Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах внутрішніх справ: Автореф. дис. канд. юрид. наук (12.00.07) // Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2008. – 20 с.
13. Проект Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції в Україні" (реєстр. № 7487 від 17.12.2010 р.). – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
14. Костин А. И. Кризис цивилизации, стратегия устойчивого развития и проблема политического выбора // Вестник Московского университета. Серия 12. Политические науки. – 2004. – № 5. – С. 38–62.
15. Конвенція про боротьбу з корупцією, яка зачіпає посадових осіб Європейських Співтовариств або посадових осіб держав-членів ЄС (прийнята Радою ЄС 26 травня 1997 р.).
16. Конвенція про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних угодах (прийнята Організацією економічного співробітництва та розвитку 21 листопада 1997 р.).
17. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (прийнята Комітетом міністрів РЄ 27 січня 1999 р.).
18. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією (прийнята Комітетом міністрів РЄ 4 листопада 1999 р.).
19. Баланда А.Л. Соціальний контекст політичної корупції / А.Л.Баланда, В.Г.Пшеничний // Збірник наукових праць. – №36. – 2010. – С.19-26.

Стаття надійшла до редколегії 21 грудня 2010 року.

Рекомендована до опублікування у “Віснику” членом редколегії М.К. Якимчуком.

Y.D. Skulish

The Anticorruption policy of the state as a factor of social transformation

Summary

The concept of forming of single public anticorruption policy opens up. It is suggested widely to bring over society to active voice in counteraction a corruption by the increase of attention to legal education, forming of anticorruption consciousness, expansion of knowledge of public, in relation to activity of organs of power and management, control after the mechanism of acceptance, by them decisions. Must make the self-weighted legislation basis of construction of anticorruption policy.

Е.Д. Скулиш

Антикоррупционная политика государства, как фактор социальной трансформации

Аннотация

Раскрывается понятие формирования единой государственной антикоррупционной политики. Предлагается широко привлекать общество к активному участию в противодействии коррупции путем повышения внимания к правовому образованию, формированию антикоррупционного сознания, расширению информированности общественности относительно деятельности органов власти и управления, контроля за механизмом принятия ими решений. Основой построения антикоррупционной политики должно составлять умеренное законодательство.